

Agustí Altisent i Altisent

(1923 - 20.03.2004)

És per a mi un honor presentar-vos avui els trets essencials de la figura de dom Agustí Altisent i Altisent, de qui vaig ésser «boníssim amic» segons ell va escriure en certa ocasió.

Lluís Altisent i Altisent, monjo de Poblet i medievalista d'excepció, més conegut pel nom d'Agustí, que prengué en iniciar la vida monàstica a Santa Maria de Poblet per devoció i admiració del sant bisbe d'Hipona, fou el fruit d'una vocació tardana o almenys madura. Nascut a Santa Coloma de Queralt el 1923, professà al monestir cistercenc el 1946, quan havia complert els vint-i-tres anys d'edat i havia estudiat el peritatge mercantil.

La seva vocació el portà a llicenciar-se en teologia a la Universitat suïssa de Friburg. Vinculat ben aviat al grup de medievalistes de la Universitat de Barcelona, liderat pel professor Emilio Sáez, hi preparà el doctorat en història medieval, i presentà la tesi el 1976. Obtingué *cum laude* i premi extraordinari, i fou publicada l'any 1985 per l'Abadia de Poblet amb el títol *La descentralización administrativa del monasterio de Poblet en la Edad Media* (409 pàgines). La seva tesi de llicenciatura havia versat també sobre un tema populetà: la figura de l'abat Esteve II de Poblet (1181-1185).

Des de l'any 1977 fins al 1989, en què es jubilà, en complir seixanta-cinc anys d'edat, fou professor d'història medieval a la Delegació Tarragonina de la Universitat de Barcelona. Humanista, erudit i gran lector, sabé inspirar als seus deixebles l'afició per la lectura de les literatures clàssica i moderna, i l'interès per l'època medieval i per valorar-ne la bibliografia i les fonts històriques. El seu ric bagatge heurístic i bibliogràfic li permeté aprofundir en la història cistercenca a l'entorn de la qual (i de la Catalunya Nova del segle XII) desenvolupà els primers temes de les seves recerques.

D'una banda, calia donar a conèixer la documentació de Poblet conservada a l'Arxiu Històric Nacional de Madrid, i projectà la confecció del *Diplomatari de Santa Maria de Poblet*, del qual publicà el primer volum l'any 1993, amb els documents dels anys 960 a 1177. De l'altra, va escriure la nova *Història de Poblet*, que publicà el 1974 (amb 712 pàgines i 84 làmines), que constitueix el millor estudi monogràfic d'un monestir català. Redactat en un estil planer, que es fa llegidor des de les primeres pàgines, ha esdevingut el seu gran èxit.

Altres recerques remarcables, fruit també de l'exploració de la documentació de Poblet, foren la monografia sobre *L'Espluga de Francoí del 1079 al 1200* (1967), l'estudi de *Ramon de Vallbona i l'eremitori de Poboleda* (1968), l'estudi de l'almoïneria reial al segle XIV, referida especialment al monjo Guillem Deudé (1969), i el minuciós treball sobre l'administració descentralitzada del seu monestir a l'edat mitjana, que el portà a la valoració de *Les granges de Poblet al segle XV*, subtitulada *Assaig d'història agrària*, que merescué el premi Jaume Carner del 1969 i fou publicada per l'Institut d'Estudis Catalans l'any 1972 (amb 183 pàgines).

Mentre treballava en aquestes grans obres fundà i dirigí la col·lecció «Scriptorium Populeti», iniciada el 1966 amb el títol *Aplec de treballs*, de la qual aparegueren dotze volums miscel·lanis, i impulsà el Centre d'Estudis de la Conca de Barberà, sense deixar de col·laborar en altres revistes erudites com l'*Anuario de Estudios Medievales* del Consell Superior d'Investigacions Científiques - Institut Milà i Fontanals (Barcelona).

Participà igualment en l'organització dels Col·loquis d'Història del Monarquisme Català, i fou l'editor de les actes del que tingué lloc a Sant Joan de les Abadesses el 1970. Membre de la Societat Catalana d'Estudis Històrics des dels anys seixanta, fou també membre corresponent de l'Institut d'Estudis Catalans des del 1975. Aquell mateix any rebé el premi de lletres Ciutat de Barcelona, i el 1979 ingressà a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, substituint el doctor Josep Vives, amb el discurs «Entorn de la història com a ciència i dels seus contactes amb la creació literària». I encara fou guardonat amb la Creu de Sant Jordi el 1997.

Esperit de bon humor, analític i pulcre, amb gran domini de les llengües catalana i castellana, realitzà, bo i escorcollant els documents de Poblet, més de quaranta treballs monogràfics sobre aspectes molt variats d'història espiritual, cultural, social i econòmica, amb una selecció de textos curiosos sobre personatges del segle XII o sobre temes com la fórmula medieval de la tinta (1969), postres, vins i fruita (1970) o les relíquies de l'altar major de Poblet (1975).

La seva producció literària s'havia iniciat entorn de la lectura i el comentari de l'obra de sant Bernat (1960), i els comentaris d'aquest al Càntic dels Càntics (1963), i con-

tinuava amb una tasca de vulgarització espiritual, realitzada en articles breus d'estil acurat a periòdics com *La Vanguardia*, que varen merèixer, el 1984, el premi Ramon Godó de Periodisme, i que ben aviat foren recollits en els llibres *Reflexiones de un monje* (Salamanca, 1994) i *Al caer la tarde* (Salamanca, 1996).

Persona d'una curiositat infatigable, no exempta de cert humor fi, la seva projecció al món no li permetia deixar de practicar la vida monàstica, fins i tot en treballs menuts, com el de collir les pomes dels arbres dels camps del monestir, encara que alguna escala no gaire assegurada li causés alguna nafra al front. La seva fe reflexiva i la seva pietat profunda foren la base que constituí el fil conductor de la seva vida.

El dimarts 20 d'abril d'aquest any 2004, inesperadament, el pare Altisent ens deixà, i fou sebol·lit directament a la terra de Poblet, embolcallat amb l'hàbit cistercenc, al cementiri monàstic, entre els cants dels seus companys de comunitat. No serà fàcil d'oblidar el seu mestratge, no sols per la tasca escrita, històrica i literària, sinó a més per la seva profunda fe en Déu i per la seva humanitat, a les quals gairebé ningú no podia restar indiferent.

Text llegit pel senyor Manuel Riu en el Ple del dia 14 de juny de 2004